Pole časové (a jiná pole)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

2007

jedná se o část původního dokumentu:

2007

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 6. 3. 2007

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 6. 3. 2007

Pole časové (a jiná pole)

Chceme-li užít pro časovost termínu „pole“, musíme si především být plně vědomi toho, že nejde v žádném případě o nějaký druh „silového pole“ (s jakým počítají fyzikové, tj. např. pole elektromagnetické, gravitační apod.), které je chápáno (a definováno) tak, že každé „místo“ v něm má nějakou měřitelnou hodnotu. Na tom právě vázne či troskotá pokus o kvantování času; čas se tu jakoby převádí na něco jiného, co lze kvantifikovat. To vše představuje obrovskou spleť zatím málo průhledné problematiky. Tak jako je málo perspektivní subjektivizace času (zkoumání povahy toho, jak si čas a časovost uvědomujeme), tak je snad ještě méně perspektivní objektivizace času. Čas není možno myšlenkově uchopit jako předmětnou skutečnost, je možno jen popisovat předmětnou stránku toho, jak se děje a události uskutečňují, tj. dějí a odehrávají časově. Proto také srovnávání časového pole třeba s polem gravitačním může značně zavádět, neboť jeden člen onoho srovnávání, totiž čas a časové pole, nám zatím zůstává jakoby „cizí“, takže se tuto „cizost“ pokoušíme překlenout a překonat spíše vnucováním některých paralel na základě toho, co už víme o poli gravitačním (nebo jiném poli „silovém“). Nejde ovšem o něco naprosto jiného a nesrovnatelného, nýbrž o to, že zatím máme s časem a časovostí (časováním či časením atd.) obrovské potíže a že jsme dosud nenašli vhodné myšlenkové prostředky, jak tyto potíže překonat. Užijeme-li proto termínu „pole“ ve vztahu k času a časovosti, je to užití „na zkoušku“ a tedy předběžné a provizorní. Nechceme tím říci vlastně nic víc a nic jiného, než že každé, i to nejjednodušší, nejmenší „jsoucno“ není do svého „prostředí“ je nějak zasazeno jako do něčeho – z jeho hlediska – zcela nahodilého či cizího, nevlastního, nýbrž že je vždycky spolutvořeno také tímto jsoucnem samým. Ten hlavní problém spočívá ovšem v tom, že takové jsoucno, které se vždycky na svém „prostředí“ aktivně podílí, ergo není a nemůže být redukováno na produkt tohoto prostředí resp. všeho toho, co je „okolo“ něho. V případě času a časovosti jde tedy o to, že časování určitého jsoucna nelze odvozovat z časování jiných jsoucen ani z „průběhu“ nějakého obecného, tomuto jsoucnu „vnějšího“ času. Můžeme se pokusit to říci ještě jinak: zdroj časovosti a časování kteréhokoli (pravého) jsoucna nemůžeme hledat v ničem „okolním“, „daném“, zejména pak „předmětně daném“, a tedy tím již jsoucím nebo dokonce zčásti nebo docela minulém, ale musíme jej hledat ve sféře toho, co „ještě není“, ve sféře „budoucnosti“.

(Písek, 070306-1.)